

nummer 9

oktober 2009

Landelijke Archievendag

Op zaterdag 17 oktober vindt de Landelijke Archievendag plaats. Het Roosendaalse gemeentearchief en het Rucphense gemeentearchief stellen tussen 10.00 en 16.00 uur hun deuren op de Markt 35 open. Een mooie gelegenheid om kennis te maken met wat de archieven allemaal in huis hebben. Het thema van deze dag is 'Oorlog en Vrede'. De gemeentearchieven pakken uit met flink wat activiteiten. Je bent van harte welkom om een kijkje te nemen.

Het programma van deze dag:

Studiezaal open (10.00 - 16.00 uur)

In onze studiezaal kun je je stamboom uitpluizen, oude kranten lezen, de uitgebreide fotocollectie met meer dan 38.000 foto's bekijken of in de bibliotheek van de archieven duiken. Tevens is er een uitgebreide collectie historische tijdschriften aanwezig. De studiezaalbeambte maakt je graag wegwijs.

Verkoop van publicaties (10.00 - 16.00 uur)

Ben je op zoek naar een publicatie over de historie van Roosendaal? In de stand in onze hal vind je zeker iets van je gading. Hier verkopen we ook uitvergrotingen van foto's uit onze fotocollectie die ooit voor tentoonstellingen en etalages gebruikt zijn. Kinderen kunnen hier een gratis kleurplaat ophalen.

Levende etalage (10.00 - 16.00 uur)

In onze etalage komt de historie letterlijk tot leven. Komt dat zien!

Tentoonstelling 'Roosendaal Verwoest'

Deze fototentoonstelling geeft een beeld van de verwoesting van Roosendaal in de oorlog. Aan de orde komen: de bombardementen van 1940 en 1944, de verwoeste kerken van Nispen en Wouw, de verwoeste industrie, tanklopen en de oorlogsslachtoffers. Ook kun je foto's van alle vernielde huizen in Roosendaal en Nispen bekijken.

Foto E.A. de Rooij

Filmvertoning Oorlog (doorlopend)

In onze vrijwilligersruimte kun je twee films over de oorlog en de bevrijding van Roosendaal bekijken. In de film 'Bringen die chocolade mee?' van Jan Sturm komen overvliegende vliegtuigen, bombardementen op het spoorwegemplacement, Dolle Dinsdag en de verwoestingen in de Raadhuisstraat en Nispensestraat aan de orde. In de film 'De Bevrijding' van Grosfeld staat de komst van de geallieerden centraal. Beide films duren circa een half uur en worden doorlopend vertoond.

Presentatie website (10.45 uur)

Steeds meer mensen brengen een digitaal bezoek aan het Roosendaalse gemeentearchief. De website van het archief bevat hoe langer hoe meer informatie, zoals de fotocollectie met 38.000 foto's, een programma om je voorouders op te zoeken, lesbrieven, brochures, scans van het bevolkingsregister en het archievenoverzicht. Op Landelijke Archievendag presenteert het archief zijn nieuwe website. Om 10.45 uur zal wethouder Van Overveld de vernieuwde site www.gemeentearchiefroosendaal.nl lanceren.

Openbare workshop 'Omgaan met de nieuwe website' (11.00 uur en 13.00 uur)

Tijdens deze workshop komt u alles te weten over de inhoud van de website van het gemeentearchief Roosendaal, leert u zoeken in de collecties en worden de nieuwste snufjes aan u gepresenteerd. Voor deze workshop kunt u gewoon aanschuiven, u hoeft niet te reserveren.

Rondleidingen depots (10.00 uur, 12.00 uur en 14.00 uur)

Neem eens een kijkje achter de schermen van de gemeentearchieven. Tijdens de rondleiding kom je op plaatsen die anders niet voor het publiek toegankelijk zijn, zoals de depots waar alle archiefstukken worden bewaard, en kom je alles te weten over de grootste vijanden van een archief: schimmels, zilversjies en inktvraat. Tijdens Landelijke Archievendag staan er drie rondleidingen op het programma, om 12.00 uur, 14.00 uur en 15.00 uur. Vooraf aanmelden is niet nodig, maar kom wel op tijd, want er is plaats voor maximaal twintig personen. De rondleidingen duren circa een half uur.

Aanbieding: Het Roosendaal van vroeger. Zoals beeldend kunstenaar Wim Schütz het zich herinnert. De Achterstraat, de Kwakkelkooi, Koperen Ko, de hoefstal aan de Kade en de steile wand op de kermis vormen een greep uit zijn vele inspiratiebronnen. In 'Zo was het toen' vind je achttien werken van Schütz in boekvorm. Leeftijdsgenoot Frans de Clercq voorzag de werken van commentaar; gemeentearchivaris Joss Hopstaken voegde er korte historische notities aan toe. Alleen op Landelijke Archievendag betaal je slechts €7,50 i.p.v. €15 voor dit boek.

Foto E.A. de Rooij

Artisjok

Op donderdag 8 oktober kunnen havo- en vwo-leerlingen met CKV in hun vakkenpakket een bezoek brengen aan verschillende culturele instellingen in Roosendaal, zoals de schouwburg, het Verkadehuis, museum Tongerlohuys en het Centrum voor de Kunsten. ArtiSjok viert dit jaar zijn tienjarig jubileum. Ook het archief is van de partij en heeft dit keer een nieuw lesprogramma. De leerlingen maken kennis met afval als historische bron. Of beter gezegd: ze pluizen vuilniszakken met afvalresten uit om meer te weten te komen over de eigenaren van dat vuil. De studiezaal is de hele dag gesloten voor bezoekers en vrijwilligers.

Het gemeentearchief doet mee aan ArtiSjok. Foto: E.A. de Rooij

Tentoonstelling Roosendaal Verwoest

Bommen vernielden de binnenstad en huizen stonden in brand. Twintig mensen kwamen om het leven. De Tweede Wereldoorlog hield flink huis in Roosendaal. Enkele ooggetuigen beschrijven de situatie als volgt: "Hoog laaien de vlammen in de duisternis op. Schreiend en jammerend verlaten velen hun huizen; de grote uittocht naar buiten begint!" In het Roosendaalse gemeentearchief kunt u van 21 september tot 4 januari de tentoonstelling 'Roosendaal Verwoest - De hemel was dieprood gekleurd' bekijken. Deze tentoonstelling geeft een beeld van de verwoesting van Roosendaal en de kerkdorpen in de oorlog.

Op 11 mei 1940 bevond Roosendaal zich midden in de oorlog. Duitse bommenwerpers bombardeerden en mitrailleurden ten zuiden van de stad een Franse colonne, die op weg was naar het noorden om het Nederlandse leger hulp te bieden in de strijd tegen de Duitsers. Om kwart over één 's middags vielen de eerste bommen op het spoorwegemplacement. Later op de middag werden de Vijfhuizenberg, de wei van Dekkers (nu de Nieuwe Markt), Nispen, de Kade, de Ludwigstraat en de Stationsstraat door bommen getroffen. In de Stationsstraat wierp een vliegtuig in duikvlucht vier bommen op een schuilloopgraaf. Zes inwoners vonden de dood, velen raakten gewond. Om ongeveer 20.00 uur voerden vliegtuigen van de Duitse Luftwaffe een verschrikkelijk luchtbombardement uit boven de Roosendaalse binnenstad. Hierbij kwamen twintig mensen om het leven en werden tachtig huizen in onder andere de Molenstraat, de Damstraat, Emmastraat, Burgerhoutsestraat en Sint Josephstraat door brand vernield.

Een jongetje poseert bij een blindganger, 1945

Een ooggetuige meldt: *'Bij het passeren van de Hoge Brug zagen we dat vooraan in de Boulevard een bom was gevallen, die had een krater in de weg geslagen zo breed als heel de straat, de huizen aan beide kanten waren zwaar beschadigd. [...] De verwoesting was ongelooflijk groot'*

Zwartste dagen

Op 31 mei 1944 werd Roosendaal opnieuw opgeschrikt door een bombardement. Het was een dag met stralend weer, maar werd een van de zwartste dagen uit de geschiedenis van Roosendaal. Aan het eind van de ochtend cirkelden twaalf tot zestien Amerikaanse bommenwerpers op grote hoogte boven de stad. Op zich niets bijzonders, niemand schonk er aandacht aan. Om 11.22 uur lieten de 'vliegende forten' echter 35 ton bommen vallen op de Bloemenmarkt, Dominéstraat, Ludwigstraat, Emile van Loonpark, Oranjeplein, Stationsstraat, Turfberg (gasfabriek) en Havendijk (kandijfabriek Van Gilse en zuivelfabriek Het Anker). De luchtbeschermingsdienst was totaal verrast. Pas toen de bommen insloegen, werd luchtalarm gegeven. De gevolgen waren verschrikkelijk: stof- en rookwolven stegen op boven het zwaar getroffen gebied; overal lagen verkoolden lijken en kermende gewonden tussen het puin; van alle kanten klonk hulpgeroep. Het bombardement kostte 76 mensen het leven. 68 mensen raakten zwaar- en 107 lichtgewond. Vierentwintig panden werden verwoest, 69 zwaar beschadigd en 180 licht beschadigd.

Meer informatie

Niet alleen deze twee bombardementen staan centraal, er is ook aandacht voor de slachtoffers, de kerken van Nispen en Wouw, tanklopen, het station en de getroffen industrie. Op een televisiescherm komen alle honderden getroffen panden in Roosendaal en Nispen voorbij. Verder kunt u twee films over Roosendaal in de oorlog bekijken. U kunt de tentoonstelling van maandag t/m vrijdagochtend tijdens kantooruren bekijken in het gemeentearchief.

De zwaar getroffen Molenstraat na het bombardement van 11 mei 1940. Foto: B. Luijsterburg, 1940

Uitslag verkiezing mooiste gebouw

De verkiezing van het mooiste gebouw van Roosendaal, gebouwd na 1965, kent een winnaar. Tijdens de eindstrijd in de kleine zaal van De Kring koos een meerderheid van het publiek voor het woningencomplex De Leede. Daarmee liet De Leede andere grote kanshebbers als de Praxis aan de Laan van België en galerie Amaterasu in Wouwse Plantage achter zich. Ook het particuliere woonhuis aan de Benoîtlaan 7 en de woningen in de Telefoonstraat waren kansloos.

In de zomermaanden mocht het publiek via de site van het gemeentearchief zijn stem uitbrengen op een van de dertig genomineerde gebouwen. De lijst was heel divers en varieerde van de Moeder Godskerk tot het kantoor van de Belastingdienst en van de geluidswalwoningen in de Weihoek tot basisschool De Kameleon. De vijf gebouwen met de meeste stemmen gingen door naar de finale, waarbij een aanbevelingscommissie de gebouwen aan het publiek voorstelde. Vervolgens koos het publiek, onder toezicht van een notaris, De Leede als het mooiste gebouw van Roosendaal. Het woningencomplex mag dus de plaquette op de gevel schroeven. Waar precies, dat blijft even de vraag, want het complex telt drie woontorens met 64 appartementen en twintig stadswoningen. Het publiek ging vooral voor de ruimtelijke setting van het complex en het feit dat de bewoners zoveel keuze wat indeling betreft hadden. Het complex dateert uit 2007 en werd ontworpen door het Roosendaalse architectenbureau Algra & Marechal.

De Leede is het mooiste gebouw van Roosendaal. Foto: E.A. de Rooij

Vrijdagochtend studiezaal dicht

De studiezaal is voortaan niet meer open op de vrijdagochtend, ook niet gedurende de wintertijd. Onderaan deze nieuwsbrief vind je de openingstijden van de balie en de studiezaal.

Nieuwe website

Op Landelijke Archiefendag wordt de nieuwe website van het gemeentearchief gepresenteerd. Het adres www.gemeentearchiefroosendaal.nl blijft hetzelfde, maar de inhoud is veranderd en een stuk gebruiksvriendelijker geworden. Zo heeft de beeldenbank met daarin onze fotocollectie een nieuw jasje gekregen. Ook is het archievenoverzicht vernieuwd en kun je er een stuk makkelijker in zoeken. Het notarieel archief is dankzij onze vrijwilligers flink uitgebreid. Verder kun je voortaan ook scans van aktes van de Burgerlijke Stand op je pc inzien. In de toekomst wordt de site nog verder uitgebreid met onder meer pagina's voor kinderen en digitale exposities.

De website is vernieuwd. Foto E.A. de Rooij

Kunstmenu

Het gemeentearchief maakt voortaan samen met andere culturele instellingen deel uit van het Kunstmenu, zodat ook erfgoed in het programma is vertegenwoordigd. Dit jaar ontvangen we alle groepen 5 en 6 van de bijna dertig deelnemende scholen. De leerlingen krijgen een rondleiding door de depots, waarna ze de speurtocht gevelstenen mogen lopen

Speuren naar gevelstenen. Foto E.A. de Rooij

Lezingenreeks

De lezingenreeks van het Cultuurhistorisch Netwerk Roosendaal Essen Kalmthout en de stichting Voortouw staat dit jaar in het teken van zorg, het thema van de Vlaamse Open Monumentendag.

Op **maandag 26 oktober** staat de armenzorg centraal en vertelt auteur Suzanna Jansen over haar boek 'Het pauperparadijs, een familiegeschiedenis'. Inmiddels zijn er al meer dan 100.000 exemplaren van dit boek verkocht.

De inhoud: Amsterdam-Noord tijdens de crisisjaren: Roza Dingemans, moeder van een door schulden en alcoholisme getroffen gezin, probeert koste wat kost haar waardigheid te bewaren. Ze ontleent trots aan een gerucht over een voorname afkomst en een misgelopen erfenis. Maar is dat werkelijkheid of mythe?

Op zoek naar de feiten stuit haar kleindochter, de auteur, op een verborgen stuk Nederlandse geschiedenis: een uniek heropvoedingsexperiment in de Drentse nederzetting Veenhuizen, waaraan haar voorouders zijn blootgesteld. In drie enorme gestichten werden vanaf 1823 tienduizenden arme stadsgezinnen gedruid tot nuttige burgers.

Maar wat begon als een bevlogen plan om de onderklasse te verheffen, veranderde al snel in een fuik. In een betrokken, beeldende stijl volgt Suzanna Jansen vijf generaties van haar familie langs alle goedbedoelde beschavingspogingen. Van de bedelaarskolonie Veenhuizen tot het wonen-onder-toezicht in de arbeiderswijken van de twintigste eeuw. Gaandeweg tekent zich af hoe deze opvoedcampagnes ingrijpen in het leven van Roza Dingemans en haar nazaten.

'Een bij vlagen hartverscheurend verhaal over bittere armoe en onrecht. Een verhaal waarvoor niemand - ook de schrijfster niet - zich hoeft te schamen.' - Corrie Verkerk in Het Parool.

De lezing van Suzanna Jansen vindt plaats in Parrotia, Markt 54 te Roosendaal, aanvang 20.00 uur.

In de lezingenreeks staan verder op het programma:

Op donderdag 19 november spreekt Philippe De Backer, directeur Kempens Landschap vzw over de zorg voor het landschap. Deze lezing vindt plaats in het raadhuis te Kalmthout, aanvang 20.00 uur.

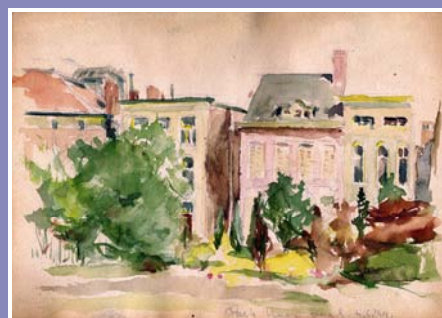
Op donderdag 18 februari 2010 gaat Dirk Laporte in op het onderwerp zorg voor erfgoed. Deze lezing vindt plaats in het Cultureel Centrum de Oude Pastorij Essen, Essendonk, aanvang 20.00 uur.

Tot slot staat op donderdag 15 april 2010 de zorg voor de zieken centraal. Prof. M.J. van Lieburg, verbonden aan de Erasmus-universiteit, gaat in op dit thema. De lezing vindt plaats in Kapel Charitas, Kalsdonksestraat 89 te Roosendaal.

Het volgende congres van Voortouw zal in juni 2010 te Kalmthout plaatsvinden, nadere gegevens worden op een later tijdstip bekendgemaakt.

Aquarel

Het archief heeft via een veiling de hand op een bijzondere aquarel weten te leggen. Afgebeeld is de Vughtstraat, vanuit het Emile van Loonpark gezien. Deze aquarel, van een onbekende schilder, wordt in onze collectie opgenomen.

Bezoekadres & openingstijden Gemeentearchief 2009

Markt 35
4701 PB Roosendaal
T 0165 - 579500
F 0165 - 579517
E gemeentearchief@roosendaal.nl
I www.gemeentearchiefroosendaal.nl

Studiezaal 2009

dinsdag : 13.00-21.00 uur
woensdag en donderdag : 09.00-17.00 uur

Balie & tentoonstellingen 2009

maandag t/m vrijdag : 09.00-17.00 uur
gedurende de zomertijd is het archief op vrijdagmiddag gesloten

Op de volgende dagen in 2009 is het gemeentearchief gesloten voor publiek: 8 oktober van 09.00 tot 17.00 uur, 24 december van 12.00 tot 17.00 uur en 31 december van 12.00 tot 17.00 uur.

Colofon

Deze nieuwsbrief is een uitgave van het gemeentearchief Roosendaal, oktober 2009
Tekst: Nicole de Boer
Opmaak: Cobi Golterman